

ՀԱՅԿԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱՅԼՆ

ԲԱՅՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ամբողջ 31րդ տարեյրթանի (1915 օգոստոս-1916 յուլիս) բաժնորգացին է 20 ֆրանգ. Թիւրքիայի և Պարսկաստանի համար 10 ֆրանգ, ԿԱՆԻՍԿ: Ամասիան բաժնորգացին է 2 ֆրանգ. Թիւրքիայի և Պարսկաստանի համար 1 ֆրանգ. Կամակ կամ գրամ զրկել այս հասցեով.

M. PORTOUKALIAN
Directeur du journal Armenia
MARSEILLE (France)

ԼՍ. ՏԱՐԻ

Թիւ 21

1915 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 15 ԴՆ.
(Մ.Տ. 1915 Պեհեմբեր 2)

ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Խմբագրութիւնը կթէ հարկ համարի, համառոտելով և կամ մասնաժողովին կը հրատարակէ իրեն զրկուած գրութիւնները: Կարողաւոր չէ վերագրանել չհրատարակուած ձեռագիրները: Ծանուցումներ կընդունուին հայերէն և ֆրանսերէն լեզուով: Ծանուցման 1 միջակ գիրը 1 սանդիւ կարծէ. 1 գիրագիրը 2 սանդիւ:

Les annonces en français et en arménien sont reçues au bureau de la Rédaction: Place Alexandre-Labadie, 17

ԲԱՅՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԲԱՅՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
"ԱՐՄԵՆԻԱ"
ԼՍ. ՏԱՐԵՇԵՐԱՆԻՆ
(1915 ՕԴՈՍՏՈՍ — 1916 ՅՈՒԼԻՍ)

Ամբողջ 31րդ տարեյրթանի (1915 օգոստոս-1916 յուլիս) բաժնորգացին է 20 ֆրանգ (4 տոյար անե. թիկեան կամ 7 ռուբլ և 50 կպի. ուս. անեան) ամէն տեղի համար, ի բաց ա. անալ Թիւրքիայի և Պարսկաստանի, որ կը զրկուի կէս բաժնորգացնով, այսինքն ամբողջ տարեյրթանին համար 10 ֆրանգ բաժնորգացնով: Կարելի է բաժնորգաց ըստ իր նաե քանի՜ անի համար որ ուզուի, ամսական 2 ֆրանգ (40 սէնդ = 75 կպի. հաշուելով, կամ 1 ֆրանգ Թիւրքիայի և Պարսկաստանի համար):

Քայանի է արդէն թէ անոնք որ «Արմենիայի» Օժանդակն արձանագրութեան մեր հրատարակած Օժանդակային թիւերն Կանոնադրին համեմատ, ի բաւարար կանոններն Արմենիայ ստանաւ, քանի՜ անձի համար որ ուզեն իրենց ստացած լրագրի ծրարին մէջ գրուելով և կէս բաժնորգացնով, այսինքն ամբողջ շրջանին համար 10 ֆրանգով կամ ամսական 1 ֆրանգ, Կարելի է նաե Օժանդակի շտապակած բաժնորգի հասցէին ուղղակի զրկել թիւրք. 12½ ֆր. (2½ տլր.) բաժնորգացնով:

Մ. ՓՈՐԴՈՒԿԱԼԻԱՆԻ ԶՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

	Ֆր. անգլ.
Ս. Հայ ղիւցապլուսի մը Բ. արագր.	40
Բ. — Է. (Սպասած)	
Բ. Թիւրքիայի Հայերն Է. Իրենց զրացիներ (Գրեց Մ. Աւետիսեան)	50
Թ. «Արմենիայ» լրագրար (Ս. արդի)	1,40
Ժ. Վրլ.	20
ԺԱ. Թոմաս Բոցարիս	20
ԺԲ. Նմայլներ Մ. Փորթուգալեանի գրած ուսանաւորներին	15
Ժ. Մի պուկար հայրենասիր (Պուկարիայի Բեզարիս-Խոթեան ծագման պատմութիւնը)	1,40
ԺԴ. Մի գաղտնիք	20
Մարտիկէն զուրս զրկելու փոստի թափառ զհարուի հրատարակողէն:	

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ալ ամօթ է, պարոններ. — Հայ կայ... Հայ ալ կայ. — Հայերը Թիւրքիայի մէջ. — «Մարտիկ» Հայ երիտասարդաց Միութիւն. — Կամակ Անգլիայի (Լոնտոն). — Պատերազմական լուրեր. — Ծանուցումներ. — Բանասիրական (Բունագալթը):

ԱՆՈՒՄՈՒԹ Է՛ ՊԱՐՄՆՆԵՐ

(Շաբ. 19րդ. Թուէն)

Որովհետեւ մենք իմացած էինք թէ Կովկասի Հայ կամաւորներին նը. պատերազմ անուամբ նոր կազմուած կամիւնէ մը, թէ և իր Կազմութիւն ծանուցանող առաջին շրջաբերակա. նին մէջ յայտարարած էր թէ իր անդամներ ՆՈՐ ԿՈՒՄՍԵՐ ԵՆ, սակայն սկսեց է այս ու այն տեղ ներկայանալ իրեն վերակազմութիւն և շարունակութիւն նախորդ կամիւնէին և մինչև իսկ անոր անունով գանձումներ ալ ընել, հարկ համարեցինք, առանց փաստերը յիշատակելով երկարաբանութիւններին մանրամասնութիւններին մէջ մտնելու, շփոթութիւնների տեղ ի չտրուելու համար միայն, «Արմենիա» ի 14րդ թիւով (նոյեմբեր 3) յիշեցնել պարզապէս զէթ երկու տողով, թէ Կովկասի Հայ կամաւորներին նպատառ այն կամիւնէն որի կազմութիւնը իր ժամանակին յայտարարուած էր Արմենիայի մէջ ինչպէս և 7 ամիս գործելէ յետոյ իր լուծուած լինելը, ոչ մի կապակցութիւն և յարաբերութիւն չէ տեսնուած և չունի նորակազմ համա. նուն կամիւնէի հետ և հետևապէս գործակցութեան ու պատասխանատւութեան ոչ մի բաժին:

Մեր այս պարզ և ճշմարիտ յայտարարութիւնը ինչու պէտք էր այն աստիճան կատարեցնէր նորակազմ կամիւնէն որ «Ո՛վ է շփոթութեան ցանկացողը» վերնագրով թուացիկ մը մեղ զէթ հանէր և անոր մէջ, զէթ փոխանակ իրաւաբանօրէն հաստատելով թէ ինք նախորդ կամիւնէն է որ վերակազմուած կը շարունակուի այժմ (ինչ որ ճշմարտութիւն չէ, թէ և կերելի հիմա որ իրենք այդպէս կուզեն եղեր կլնցնել պարզամիտներ:

Իրն և կամ փոխանակ լուծուած ընդունելու որ ինք նախորդ կամիւնէն հետ ոչ մի կապ չունի (ինչ որ ճշմարտութիւնն է) և ըստ այնմ իր գործ շարունակելու, կերնէ այս առթիւ Արմենիայի և անոր խմբագրի զէթ թշնամանք կը տեղայ սուտեր յերկրերով:

Նորակազմ կամիւնէն իր այս նոր թուացիկով ինք զինք կը հերքէ, իր այս թուացիկ և իր առաջին շրջաբերակին իրար կը հակասեն, որով կը հաստատուի նաե շփոթութիւնների տեղ ի չտրուելու համար «Արմենիա» ի ըրած յայտարարութեան անհրաժեշտ պէտքը: Կամիւնէն իր կազմութիւնը ծանուցանող առաջին շրջաբերակներին մէջ կը յայտարարէր թէ իրենք ՆՈՐ ԿՈՒՄՍԵՐ ԵՆ և կազմուած կամիւնէի նպատակը կը բացատրէր. իսկ այժմ մեղ զէթ հանուած թուացիկին մէջ գրուած է թէ «հետաւոր անկիւն. ներու մէջ գանձումներ գուցէ անտեղեակ մնացած լինին կամիւնէի վերակազմութեանը» և կը յարէ թէ «ներկայ վերակազմուած կամիւնէն իր առաջին շրջաբերակներով կը յայտարարէր իր վերակազմութիւնը» ինչ որ ընթերցողը, եթէ զէթ քիչ մը հայերէն հասկնալ կարող է, կը տեսնէ որ բացարձակապէս սուտ է. վերջին յայտարարութիւնը, որ իրեն թէ նախորդէն մէջ բերուած խոսքեր զրուած են, նախորդին հակասական է: Կերելի թէ կամիւնէն, որ առաջ կը ծանուցանէր թէ ինք մոր կազմուած կամիւնէն է, հիմա պէտք տեսնէ ինք զինք վերակազմուած ներկայացնելու, նախորդ կամիւնէն անունով գանձումներ կատարելու համար:

Լանդէյի (Ֆրանսիայի Իզէր նահանգը) մէջ մի խումբ հայ գործաւորներ կարդալով Մարտիկի Հայ երիտասարդաց Միութեան կողմէն Արմենիայի Երկր թիւին մէջ հրատարակուած կոչը կովկասի Հայ կամաւորներին օգնելու համար, կը յուզուին և իրենց մէջ հանգանակութեան ձեւնարկելով 375 ֆրանգ կը գոյացնեն Հ. Ե. Միութեան զրկուելու համար. բայց մինչև այդ, Արմենիայի նոյն թիւը

կարգապահելու համար այնչափ ձեռքէ ձեռք կանցնի որ կը մաշի կը պատառուի, այնպէս որ Միութեան գանձապահի հասցէն չեն գտներ զրկելու համար դրամը. և որովհետեւ Տ. Գ. Շահլամեան, որի անունը յաճախ ծանուցուած էր հին Արմենիաներին մէջ իրենց գանձապահ Կովկասի Հայ կամաւորներին նը. պատառու լուծուած կամիւնէն, անհետախօսիկ տղապանն է Հ. Ե. Միութեան վարչութեան ստեղծուած Տ. Ա. Թորոսեանին և հետևապէս յաճախ կը տեսնուին իրար Լանդէյի Հայեր տեղեկութիւն չունէին Գ. Շահլամեանին պատահումներ ձգելով նախկին կամիւնէի լուծման պատճառ գործած լինելէն ինչպէս և Հայ երիտասարդաց Միութեան զէթ ալ իր պատահալից ողբով հակասութիւններ և խաչըղտումներ յարուցանել տշխատելէն, յիշեալ գումարին համար Շահլամեանի անունով մանտա տը փոստ մը կատեն և կը զրկեն իրեն, խնդրելով որ այդ գումարը գանձէ և յանձնէ «Հայ երիտասարդաց Միութեան», անոնց ձեռքով կովկասի Հայ կամաւորներին զրկուելու համար: Այդ բանը տեղեկացնող նամակ մ'ալ Հ. Ե. Միութեան կը զրկեն և կը խնդրեն Շահլամեանէն որ այդ գրամը և նոսաղը յանձնէ Հ. Ե. Միութեան որի հասցէն կորսնցուցած են իրենք: Տ. Գ. Շահլամեանն ոչ կը յանձնէ նամակը Միութեան և ոչ ալ իրենց բանմը կիմա. ցնէ, այլ եղելով ինք կը հաղորդէ իրենց նորակազմ կամիւնէին որ Լանդէյ կը հետագրէ թէ «Հին ԿՈՒՄՍԵՐ ԵՆ ՎԵՐԱԿԱԶՄՈՒՄՈՒՄ Է՛: կը սպասենք ձեր թողտուութեան որ մեր գանձապահ Շահլամեանի անունով և մանտա տը փոստով զրկած գրամիդփոխադրենք ուղղակի Կովկաս Աղգային Բիւրօին»: Լանդէյի Հայերի կողմէն ալ պատասխան կուգայ հետագրով թէ «ԳԱՆՁԵՑԻՔ ՀԻՆ ԿՈՒՄՍԵՐԻՆ ՀԱՄԱՐ»:

Գուցէ ոմանց անհաւատալի թուի այս պատմուած եղելով ինքնը. ուստի մենք հետագիրներին ֆրանսերէն բուն պատճենները կը գնենք ահա այստեղ, ընթերցողին թողով որոշել

Թէ ինչ անուն պէտք է տալ նորա-
կազմ կամիտէի այդ վարժարանին

Կոմիտէի ներառելը
ANCIEN (OMITÉ RE ONSTITUÉ, no-
tre trésorier (hahlamian a reçu lettre
avec mandat. Attendons votre autorisa-
tion pour transmettre directement votre
souscription au profit volontaires armé-
niens Bureau National Tiflis.

Président Comité
Chabanian

Լանսէլէն եկած պատասխանը
ENCAISSEZ POUR L'ANCIEN COMITÉ

Այդպէս զատ Տ. Գ. Շահումեան որ
նախկին կամիտէի ալ գանձապահն
էր, կամիտէի լուծարին ու վերջնա-
կան հաշուետուութեան հրատարա-
կութեան արտաքին օրոշոյ նախն 2
շաբաթի մօտիկ մամանակ անցնելէ
շեաղ տակաւին չէր գրկած հաշիւ-
ները որ հրատարակուէին, այնպէս
որ ես իբրեւ տաննապետ լուծարած
կամիտէին պարտաւորեցայ յաւ-
քիս 23ին ապահովագրութեամբ նա-
մակով պահանջել իրմէն: Վերջոյն
հաշիւները գրկեց բայց ապագայում
ստացող իրենցիկ պարտքները իրեն
քով պահեց մինչդեռ պարտաւոր էր
այդ պարտքներ, որոնց մէկ մասն ալ
նոյն իսկ կնքուած է եղեր արդէն:
յանքէն լուծարած կամիտէի կեդրո-
նապարտ որ էր Արմէնիայի խորհուրդ-
ութեան գրասենեակը ինչպէս միաձայ-
նութեամբ այդ օրոշուած էր նոյն
կամիտէին և այդպէս ալ հրատա-
րակուած ու ծանուցուած էր ամէն
կողմ: Այդ կիսմանը թէ Տ. Գ.
Շահումեան իրեն քով պահած այդ
հին կամիտէի ստացող իրենցիկ կը
գործածէ եղեր նաեւ արժանի կապիտա-
լիս կառավարչութեան համար իր քրոն
գանձաւորներն փոխարէն, ինչ որ ա-
մէնէն պարզամիտ մարդն անգամ
կրնայ հասկնայ թէ անկանոնութիւն

է՛ տղա...

Ինչպէս արդէն գրած եմ, նոյն-
կին կամիտէին մէջ որի գանձապահն
էր Տ. Գ. Շահումեան, բնառ ունէ
գեղձում չէ գործած իր հաշիւներ
մէջ: Բայց հանրաթիւեան առջեւ պա-
տասխանատուութեան մասին իր քո-
րոնումները բաւական կը տարբերին
մեր ինքնակէն և կանոնաւորութեան ալ
պէտք եղածին պէս: Նշանակաւ իրեն
չտար: Ուստի այդ ստացող իրենցիկ
խնդրին առթիւ ալ, շիտհուսիւններ
տեղի չտրուելու համար ես պարտաւոր
էի Արմէնիայի մէջ ընել յիշեալ
տարտաթիւները որ շատ մեղմ ոճով
գրուած գեղոյց մ'էր լսի և Շահում-
եան ու Կիւրէնէի հանդիպելը բնառ
այդպէս կատարեցին: Բայց չունէր
բայց կերելի թէ կան մարդեր ու
բանք քաղաքավար ոճը և փափկանք
կատուած բարեկեցութեան անկարգ եւ
այդ տկարութիւն համարելով աւելի
յառաջ կերթան իրենց յանդգնու-
թեան մէջ, փոխանակ աշխարհիկ
իրենց գործած միտքների վրայ:

(Շարունակելի)

Մ. ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆ

ՀԱՅ ԿԱՅ... ՀԱՅ ԱՆ ԿԱՅ...

Անհատի գերը աղքատին համա-
գրայթի մէջ, օտարներու առջեւ բա-
րոյական տեսակէտէն, անմիտելի է:
Ան հասարակ, մէկ մը իր ծանօթ
օտարի մը վրայ կը ջանայ որոնել
անոր պատկանած մարմնի յանձ-
նարարներն ու ինքնութիւնները: Եւ
թէ ինչպէս անհոտ մը իր գիրքով
կրնայ օտարի մը աչքին առջեւ իր
պատկանած ազգի արժանիքը բարձ-
րացնել կամ ստորագնել: Այս թէ և
այնքան բնական է արդարութիւն
մը չէ, բայց իրականութիւն գոր-

ծած է այլևս և հետեւաբար այդ տե-
սակէտէն կարելի է դառնել զայն:

Գէշ յատկանիշներն աւելի աչք
ձակող ըլլալով, լատերը ստաւերի
տակ կը թաղուն և ահա թէ ինչու
մինչեւ ցարդ հայը Եւրոպայի կամ
Ամերիկայի մէջ, գրեթէ ընդհանրա-
պէս, չ'ընդիմադրուած թիւեր չը
գտնուէ: Միթէ՞ րոյրը ստեղծական
Հայերը այդպէս եղած են, ո՛չ, ան-
տարակոյս գանձուած են յարգելի բա-
ցաստութիւններ սրմբ սակայն մին-
նոյն ազատ կանգնելով շարժուած են
պիւքան անիրաւ կերպով: Բայց այս
այդպէս է և կարելի չէ բացառու-
թիւններէ օրէնք կազմել:

Յիշատան Արեւելքի մէջ իր անե-
ցած հմայքը լսի իր գերազանց փեշ
պատմութեան չափաւոր, այլ և հան-
ունեցած իր գուսակներու ազգային
արժանապատուութեան զգացումին:
Յիշատան գարս գաւառ է Յիշա-
տացի մը ճանհայ և աննպատակ գա-
ղափար մը կազմել անոր մասին, ու-
նեւ գիտեն բարձրացնել իրենց ազ-
գի հայրենիքը իրենց իսկ անձին
միտքով: Թէ և իրականութիւն մէջ լի-
նոյն ալ չարակին բայց օտարին չեն զգա-
ցրեն իր ազգային կուտան ան-
կեղծ հայրենասիրութիւն մը, աչքի
մարդասիրութիւն մը և օրինակելի
ազգամասնութիւն մը: Կ'ահա անգործ
Յիշատան օտարին առջեւ, մէկ մար-
դու կերպարանքը կատաւար, փե-
հանք և քաղաքային իր, և արդէն
ընդհանրապէս չ'ընդհանրուէ:

Իսկ զմարդը հայտնաբերելու իր ու-
նորման գուսակներ արտասահմանի
մէջ իրենց անձնական կեդրոնով կը
նահանջեն զայն:

Որքան միմիջարկան է ոյժմ
Պր. կառգոն միտքների, գրագէտու-

սուցիչ տղին: Յիշատացիին խոստո-
ւանանքը: Այն կըսէ թէ ինք սորվե-
ցաւ սիրել հայտնաբերել, իր հայ ա-
շակերանները սիրած ըլլալուն համար
էրանի թէ ամէն հայ աշակերտ պա-
պէս եղած ըլլար, մենք այժմ ներ-
կայ շրջանին մէջ շատ տեղի հիա-
ցողներ պիտի գտնուին: Հայտնաբեր-
վոյ, Մենք լսի վարժարան ենք դա-
տապարտել օտարները որ մեզ չեն
ճաննար իրաւի: Եւ թէ յանցաւորը
մենք մեր մէջ փնտռենք զայն: Բը-
գանտնի երկրագործական վարժա-
րանի ֆրանսացի փրֆէսորներէ
մին բոլոր է վերջերս հայ ուսանող
մը: Միւր զպրոցէն շատ մը հայ
ուսանողներ եկան անցան, բայց ոչ
ոք չէր խօսիր հայտնաբերման մասին ու
մենք ազգէս կը մնայինք լսի, իրենց
հայ ըլլալը զիմարտով և ոչ տեղի:
Մինչ նոյն ալ փրֆէսորը այժմ
Ջիւր հայասեր մը գործած է իր
մէկ հայ աշակերտին շնորհիւ:

Այդ երկու Յիշատացիներու խոս-
տովանանքը թող ջանքով ամփո-
քուէ և ազատի մ'ըլլայ այն հայերուն ու-
րանք գուրկ պատուի զգացումէն, կան-
պատեն հայրութիւնը օտարին առ-
ջեւ իրենց շահանդրական գծուած նը-
կարագով, ան հայրանք սրմբ
երկերեսանի կերպով, ազգային ներ-
քին կեանքին մէջ ազգամասնութիւն
կը բարձրանն մինչ օտարին առջեւ
կուրանան իրենց հայրութիւնը
ստորի հայրներ: Եւ այն հայ ու-
սանողներուն որոնք ոչ իրենց և ոչ
ազգին օգտակար ըլլալու կարողու-
թիւն ունենալով, օտարին առջեւ աչ-
խարհաքաղաքացիական (cosmopolite)
գաղափարներու շահակիրը կուզեն
հանդիսանալ, իրենց արժանիքը հայ
անունին վրայ ան գիծ մը քաշելուն
մէջ փնտռելով, նեխած գոտարկա-

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

«Մայրը մանուկն ուրացաւ»

Պատկեր մը Հայ գաղթականներու
ներկայ կեանքին

(Շար. 19րդ թուէն եւ վերջ)

Նայեցէ՛ք, լսէ՛ք զիտեցէ՛ք մի ուրիշ տա-
րագրուող հայ կայսրական ալ, հոն լեռնա-
դաշտի մը վրայ՝ կանգ առած կը պատե-
րագրի գերեզմաններուն հետ: Ահա մի պար-
թեանական ու գեղանի կին ապաւանի մը
վրայ եղած կը քաջաբեր իր ընկերներուն,
որոնք ամբողջապէս իրական սինին կը
պատկանեն:

Գուք ճշտել, ունեցող հասի մը և
լակոտներ ունեցող չունեցող չափ ալ ըզ-
գացում չունիք, զարկէ՛ք, շան ստաակ
ըրէ՛ք այս անբարոյական բարեկեցիկ, որոնք
մեր կանացի ամօթխածութիւնը կուզեն
անպատուել բայց արեւին առջեւ, ահա ա-
րեւն ալ իր գէտը կը ծածկէ, իսկ այս
խայտառակ անամօթները մեր պատիւը
պղծել կը ջանան. պէտք է բղկանք այս
չունեցող:

Եւսմը մը Չէյթանցի ընտրուած զե-
ղանիներ էին սարս Գանի որ իրենց պա-
տիւն չէին դադար, ամենայն հնազանդու-
թեամբ կը հպատակէին գերեզմաններու

բոլոր հրամաններուն, բայց երբ այս
լեռնադաշտի վրայ ուղեցին մի գեղանի
աղանակի պատիւը բանարարի, աղջը-
նակին մայրը Եղանն առնելով նման թուր-
քին վրայ խոյսցաւ ու ճիւղէն բանելով
անմիջապէս խեղդամահ ըրաւ հոն: Եւ
աւելի գերեզմաններ կաթաղաններով յար-
ձակեցան Եղանի վրայ, ամենայն Եղանն
անպարտելի գործած էր, իր մայրական
սիրոյն միացած էր բնական ոյժը. ակըն-
թարթի մէջ տանէ աւելի թուրքեր փար-
գաբեց, միայն մէկի կաթաղանը խելով և
ինքնապաշտպանութեան փայլուն ապա-
ցայցը տալով իր տկարակազմ ընկերներուն:

Փայտին վրայ կեցող կինը վար ցատկեց
կեր տեսաւ որ հարեւաւոր գեղանիներով
ծակկեցաւ Եղանի սուրբ մարմինը ու հե-
րատանման փակեց նա իր աչքերը, չը տես-
նելու համար իր անման գոտեր վրայ
թուրքերէն բանարարի: Սոխաներու
արժանաւոր այս կնիկը այլ ևս բարոյական
զրգուած յարձակեցան իրենց դաշնե-
րու վրայ, մարտիրոսական մահը աչքերին
տանելով: Գերեզմաններու կէտէն աւելին
Սաղաթէի գերեզմաններէն էին արդէն երբ
տեսան թէ յաղթանդամ ընկերներն հրա-
ցան մը խլած գերեզմաններէն, միևնոյն
ժայռի վրայէն անգաղար կը կրակէր դա-
շններու և փաթառահատներու վրայ: Սար-
սափաշար գոշններ թողնելու փախան նա-
պատակներու նման:

Այս Եղանն, երանի թէ մեր գիւղի
մէջ, մեր էրկերներու ներկայութեան ընէ-

ինք այս փորձը, ոյժմ մեր պատուական
Չէյթանն տեղակ չէր գտնար, բայց և
համբարեց հերոս Եղանի արեւմտաթա-
նակար, և կատարելէ գերմ Մայրած
անուն և հինգ ընկերակիներու հետ մեր-
ձակող լեռան բարձունքներն ելաւ, ուր և
խոտաւարակ կեանքով կապրէին մինչեւ օրս,
ուստորաբ հայ խուսի մը պատահելու
յուսով: Այս միջոցին չը զիմեցին ար-
դեք սոյն առեւտարի կանանց առեւ-
էրկներն ու հայրեր, որոնք տարբեր ուղ-
թեամբ տարագրուած էին գէտի նախ-
պէս պատրաստուած գերեզմաններ: Եր-
բէք տարակոյս չունիմ թէ անոնք աւելի
նախընտրած են խղիւղաւոր քան անտրդ
գերեզման լուծը կրել ստար երկինքի
տակ: Գուցէ Չէյթանի լեռներ քաշուած
հաղաւարտ ընկերներուն հետ միացած են
ոյժմ և արդար վրէժներն կը լուծեն թըշ-
նամիւն:

Այժմ ընթերցողի հետ երթանք տեսնե-
լու երբեմնի հայաբնակ քաղաքներ ու
գիւղեր: Օ՛ր, կը տարտիս ու մահաւան
ստրասաններուն կենթարկուի, ազնիւ ըն-
թերցող, սիրտ մի՛ ունենար այցելելու
մարտիրոսներուն, որոնք ապագային շա-
բաթներէն ունին լուսաւորեալ Եւրոպա-
յին:

Սակայն քայլերս ակամայ կը յառաջա-
նան գէտի հեռունք, գէտի հայրենի եր-
կիրը: Բայց ինչե՞ր կը տեսնեմ հոս, Սա-
ւան իմ: Միթէ՞ տեսնաւ գրախոսման
Վիտնէն է. երազի մէջ չեմ արդեօք: Սա-

կայն ի՞նչ եղան այստեղի հայակազ տա-
ներ, գրախոսման այգիներն ու պողա-
տա և անպտուղ ծառերը, մէկ ամառն
ընթացի մէջ կարելի՞ է հազար տարուան
աւերակներու հաւատարեցնել: — «Այո՛»,
կը պատասխանուի ինձ, որովհետեւ թուրք
խուսանի աւերիչ վաճակի այցելութիւնն
ընդունել է:

Ահա Երանան վարժարանի աւերակ-
ները. աւագ, ամեն ինչ վառուած է, կահ
կարասներով մէկտեղ...

Խեղճ ու, Համբարձում. քառասուն եր-
կար տարիներ յաղնալան աշխատութեամբ
կառուցած գաղթարանն ալ վրայ տուի
մինչդեռ զուն արտասահման կենելով անոր
ազգական ապահովել կը յաւայիր, ուղղ ու
ուրաչդ կեդրոնացուցած էր անոր յա-
ռաղիմութեան վրայ. ահա՛ երախտաւորիդ
փառաց պատկը... Մերութեան զուրը հա-
սած, այժմ ո՛ր պիտի գտնես բազմաթիւ
աշակերտներդ ու պաշտօնականերդ որ գէթ
անոնց հետ անցանես օրերդ ու անոնցմով
միմիջարկուի, եթէ երբեք աշխատելու
եռանդ չ'ապագ է վրայ: Սակայն ես փոր-
ձով տեսած եմ որ դուն յուսահատել չու-
նիս, վրան գի՛ հաւատար շատ մեծ է, ինչ-
պէս որ դուն ալ մեծ ես կատարած գոր-
ծերով: Գուն դարձաւ քառ հասարակա-
մասնութեամբ պիտի ջանաս վերաշինել
վարժարանդ ու շարունակել նախնական
պաշտանդ, ինչ եղանակաւ կամ ինչ մի-
ջոյս ալ ըլլայ զայն յաղնեցնելու գործը...
Կը մաղթեմ որ փարին հայ հարստաններու

միաներ. որո պատերազմը եկաւ այդ
գաղափարին ալ մեանկաթիւնը հըռ-
լակելու. բայց մեր տառնադէտերէն տա-
կաւին շատեր կը յամառին առշտ հ
մեզի սկզբունքներու մէջ դեպքերի
ինչ. ե. ե. կեցիք. թող երթան իրենց
համարողը գրողի իրենց մնողքը
խաղ թիւրքին շրթունքներուն

Թո՛ղ ամէն Հայ բաւ ըմբռնէ թէ
Ֆրանսացիի մը ասջն իր ազգու թիւ-
նը ու բանալայ չէ որ անկէ պատիւ մը
կրնայ ընդունիլ և իր արժանիքը
բարձրացնել: Ֆրանսացին կը սիրէ
այն Հայը որ կատարեալ Հայ մ'է և
կը գովէ այդ զգացումը:

Ամէն Հայ թող ջանայ ինքն իրեն
զրայ վեհ և մաքուր Հայաստանի մը
պատկիրը ցոլացնել օտարին առջև,
Այդ է համակրելին, այդ է պատիւը,
այլապէս վտարուպը սպորմնէի ստրուկ
մ'է որ աւեհնուն ապրտակը կրնց անի

ፆ. ፍጊ. ፍፍ

ՀԱՅԵՐԸ ԹԻԻՐՔԻԱԻ ՄԷՁ

Կ.պօլսէն Ռոկոտ. 27/9 նոյ.ին Պուրբէշի
Շանսալարիով հաղորդուած են ՀՊԻԿՊԻՆ
հետեւեալ տեղեկութիւնները:

Կեսարիոյ տառջնորդ խոսքով ե-
պիսկոպոս, որուն բանտարկութիւնը
բերդ արդեւոր թեան փոխած էր, հե-
ռացւած է Կեսարիայէն, ապահովա-
բար ճամբան սպաննէ եւր. համար:

Չհրմանական դեպքանառնը ալ
ես ոչ մէկ օմանդակո թիւն կընծա-
յէ, բոլորովին հրեա դարձաւ ցած է.

Խորհրդարանին մէջ քանի մի իւ-
րաւ երեսօխոսանիւր պիտի գործեն
եղեր հարցնել թէ իրենց բացակայ
ընկերները ի՞նչ հղած են:

Հետզհետէ անհասարկան նամակ-
ներ կը հասնին Հալէպէն և արիշ
վարերէ, որոնց մէջ կը յայտնուի թէ

կարծրացած սրտերը. կը մտալի՜մ որ նո-
քա սեւեւնն ձեր վրիճակը, հասկնանն ձեր
աղլի՛ն մասաւցած ծառայութիւնները
և իրենք ալ ի զսթ շարժին, օրինակ
ասնելով Գաշիկէաբնակ Տիար Պարոտ
կարապետանին վարժարանիչ մասաւցած
վեհանձն նսիրաւուսի ենէն:

Կրամեան վարժարանէն քիչ մ'առաջ
երթալով՝ կը նկատեմ որ անդ անդ սկսած
են աւերակներն շինելու, սակայն Յանկոյաներն
ու Վարազը տակաւին աւերակ են, որոն
համար կարտաւառ սրտով կը գողնէր Ու-
տանիկ Տէր Մարգարեանց իւր առ Տէր
Դարբաստ քահանայ Երանեղեան զրամ
նամակաւ, «Ո՛ւտարցէ զիս ի լեռան Վա-
րաշայ, ի տաճարն Աստուածածնայ՝ ուր
գտառիմն ուսայ պաշտել զգերագոյնն հե-
ղինկացոյ Արկար տարիներէ ի վեր Կա-
րեղեան փարթաւութեանց վարժաւած այդ
Հանդին, նոյն քաղաքի բանտի իւրերէն
կը գրէր այդ նամակը. և «Ի՞նչ Վանեցին է
այն որ պոնդիտութեան մէջ մոռացած է
իր զբախտաւթյո՛ւրը. ինչպէս նաև այն
տղիքը զբոլոր սրտը կը չարժի ու Վանայ
կարտաւը կը տառապի, կուգէ թե առնել,
թաշի ու միանալ իր հայրենակիցներու
ծով տառապանքներուն, հո՛ն, հայրենի ա-
ւերակներուն մէջ առանդել իր հոգին. ա-
կայն անխրոստներ կան իր առջև, որոնք
այդքից կը գանձան այս քայլն առնելու,
չէթ առ այժմ:

Quint

U.-P.U.C

այլը մարդիկ տնհետացած են և կր
նեքն ու քանի մը մանուկներ մնա
ցած են:

ԿԻՐՐՆԻ 4.500 կրեկերն ու աղջիկ,
նեղր, օրսեք Գոնիա հասած էին
երբէք լաւ շունին իրենց տնտեսին
նեղէն. կը կարծէին որ աճանք ու
րիչ ճամբոյ աքսորում են. . .

— Տրտալիզներ խառնուրդ գէտրդ
վարդապետ Դուրեան, որ երկու ա-
միս առաջ Կտրնոյ պատերազմական
ատենանի պահանջով հան զրկած էր,
չէ հառած իր տեղը. ուրիշն ըս-
պաննում է ճամբան ուրիշ հաշի-
րաւորներու պէս:

Կլիմանանք թէ երբ ուսմանը
 մտեցած են թաղէի, խորամները
 փախած են զէպի Սգերդ, իսկ որ
 զերգցիք ալ հայերով միասին զէ-
 պի հարաւ իսկ երբ ուսմանը նս-
 հանջած են, խորամները գտանալով
 սպաննած են բոլոր հայերը, աստջ-
 նորդ Սուրեն վարդապետն ալ միա-
 սին հայ ժանտարմներն ու զինուոր-
 ներն ալ սպաննած են իսկ այն իս-
 լամները, որոնք հայեր պահած էին,
 յարձակուով կրած են կռուութաւ-
 թեան հրամանով. իրենք պատերազ-
 մական ստեանի յայնձնած են, իսկ
 հայերը կոտորւած, կանխաւ վա-
 խածնեցին շատ քիչերը ազատւած
 են՝ Մուսուլ ապառաժներով, կըսի
 թէ Մուսուլ ալ ջարդ եղած է ե-
 րեք օր տևած:

Սուրբ թանին մարտիրոսներէն մին
պատմեր է հարաջինջ հալածանքը և
ըսեր է թէ՛ քու թաղաւորս թեանդ
համար մեծ արատ մը պիտի ըլլայ
սուրբ թանը պատասխաներ է թէ
« Ես համամիտ չեմ եղած այս բանե-
րուն, բայց նախաբաններս կարեւ-
րութիւն չեն տար »:

— Խորին ցտափ կիմանանք որ
մեր նոր անասնի բանաստեղծներէն
ՍԻՍՄԱՆԹՅՆ Առաժ Երարճանեան,
(Ալնեցի) բռնադատվի միջոցին ըս-
պաննուհր է Գոնիտ տանոց ճանա-
պարհին վրայ կտաքին մէջ, Նոյն
կտաքին մէջ կը գանուէին նաև մեր
անուանի գրողէաներէն Գանիէլ Լա-
րուժան (Սեբաստացի) և Ռ. Սեակ
(Տօղդ. Չիլնիկիբեան) որոնց նոյն-
պէս սպաննուած լինելուն պոժը չը-
բասարեկած ենք արգէն:

Մինչև ե՛րբ այս կատարած գաղտնի
թիւրքը պիտի յաջողի բնածին ջ
դարձնել մեր ազգի մէջ սեէ կերպով
օգտակար և երևելի հանդիսացած
անձնաւորութիւնները...

ՄԱՐՍԷՅԻ Հ. Ե ՄԻՈՒԹԻԿԵ

Mar 10, 1915

• Մ. Հ. Երիտասարդաց Միութիւնս հրատարակութեան ապով կողմասի հայ կամաւորներուն ի նըպաստ իր հաւաքած նուիրատւութեանց երկրորդ ցանկը, որս. խութեամբ կը յայտարարէ որ արդէն իր ընդգրկած վեհ նպատակը յաւանդեալ է իր ճիւղերը արձակել քրտնայլի այլ վայրերու մէջ զանազակ հայ

Երիտառարդն երոս սրտերուն մէջ աւ

Այսպէս Միւսթիւնս՝ վարչութեան
անդամ և ատենապետ Գ. Արշակ
Թորոսեանը յատուկ պատգամառ-
ութեամբ լանդէյ ուղարկելով յա-
ջոյեցաւ իր մասնաճիւղը կազմել
այնտեղ ոչխարաց հայ երիտասարդ-
ներէն՝ Մ. Հ. Երիտասարդաց Միւ-
սթեան լանդէյի Մասնաճիւղ և անու-
նով Մասնաճիւղը ընտրելով իր վար-
չութիւնը հետեւեալ անձերէ՝

$$S^{b \cap p, p'}$$

Սերբեր Պատկերհանդես, Ատենապետ
Քաղաքի Մշակույթ, Փոխ-Ատենապետ
Արմենակ Աթանասյան, Ատենապետ
Սերբեր Մանուկյան, Փոխ-Ատենապետ
Սոփիա Շապուհյան, Գանձապահ
Ա. Տիմոնյան, Հաշուեքննիչ խորհրդա-
կան

Նորթլան Բելչիշեան, »
 Իրանի է արգէն դարձի և գոհու-
 լի եամի կը հաստատենք իր յուսաց-
 րաց շարդի մը մէջ մտած ըլլալը, ա-
 ռա՞յին առ թող իսկ իր սրտի նուէրը
 բերելով Կովկասի հայ կամաւորներու
 ի նպատակ հանգանակութեան սուրբ
 դարձին:

Յառով էնք որ Յրանտաի բալու
Հայ երիտասարդները՝ զգալով մեր
դժբախտ հայրենիքի նախնական
զոտին սջակցելու անհրաժեշտու-
թիւնը, պիտի հասեին Լանսէյի օրի-
նակին։

ከ ግብፃውያን ብሔራዊነት ለሀገራችን ለሀገራችን
ለሀገራችን ለሀገራችን

Փոխ. Ատենապետ
Գառնիկ ՏԻԱՐՊԷՔԵՐԻԱՆ
Ատենադպիր
Պետրոս ԶԱՄԱՐԵԱՆ

Ի ՆՊԱՍ
ԿՈՎԿԱՍԻ ՀԱՅ ԿՈՐԱՌՈՐՆԵՐՈՒ
ՀԱՆԳՈՆԱԿՈՒԹԵԱՆ
Բ. ՅԱՆԿ

Տեսքը՝	սեպ. հոկ. նոյ. դեկ.	
Մ. փորձ ու գալեան	»	5
Գր. փամօն ու գալեան	»	5
Եր. թորոսեան	»	5
Ե. Թ.	»	3
Մելքան Պետուրեան	»	3
Մանիկ Պողոսեան . .	»	3
Սահատ Զալումեան	»	3
Սիմիր. Մատաքսեան	»	10
Ռաբէն Ըօզ իկեան	»	3
Խորէն Գազանճեան	»	2
Սըշակ թորոսեան	»	5
Վահան Մատաքսեան	»	20
Սամուէլ Տերֆակո- բեան	»	10
Պեռնոս Զամարեան	»	8
Սողոմակ Ղազարեան	»	6
Գաթեգին՝ Քիզ իրեան	»	10
Սահանճեան Կոբքք.	»	10
Մկրտիչ Քէչճեան.	»	3
Հայրումեանց . . .	»	10
Կրկ. Կարապետեան	»	6
Եշան Հաշոեան . . .	»	12
Յովհ. Փափազեան.	»	6
Ում'ն	»	6

ՆԱԽԻՐԱՄՈՒԼՈՒԹՅՈՒՆ

Կամաւորներու հիացող մը . . .	10
Կամաւոր գ ինւոր մը (Յ. Գ.)	2

Նուիրատուութիւն
Լանսէյի Մասնաճիւղէն

Սուքիաս Շապուհան	20
Նաթայէօն Քէշիշեան	15
Գէորգ Մուսնան	15
Սեդրէ Պատկեբանեան	5
Պետրոս Իքէքեան	5
Կարսպետ Ապաշեան	5
Գաբրիէլ Զատացեան	5
Գաբեգին Մէնտիկեան	5
Սողոմոն Տիւրքէրեան	5
Յակոբ Յարութիւնեան	5
Արմենակ Ամանասեան	5
Քերով քէ Գարսաղանեան	3
Խաչիկ Մէնտիկեան	2
Արմին Գարաշեան	1
Մանուէլ Սարգիսեան	1
Լեւոն Ազարիկեան	1
Գրօշակներու վաճառումի	18

Ընդհանուր գումար 282

Ա. ցանկի գումարը (Տեսնել Ա.թ.ժ.
Թիւ 16) 1,018

Համագումարը 1.300

Մարտի 11 Հայ Երկոստադրաց
Սրբ. Թեմն

Գանձագրոյն
Գանձագրոյն Քիջիբոյն:

60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886.

Լոնտոն, 27 նոյ. 1915

Թուրքիոյ մէջ Հայ ազգին ազաննուիր

Անկլիքան եկեղեցւոյ զինուորական քահանայներէ մին սր իւր պաշտօնակիցներէն շատերուն նման պատերազմող Անկլիկացի զօրաց համար Ս. Պատարագ կը մատուցանէ և դանձր հոգեւորական կը միխիմարէ կրակի զիծերէն ոչ շատ հեռ և ինչպէս որ Լանտանի գերածպատիւ հպիսկոպոսն ու քով հոյիւն բրաւ տակէ մի քանի ամիս առաջ շատ անգամ վտանգելով իւր կեանքը, սպաննու և ընդ հանուր զինուորաց մէջ կենաց և մահու հանգէպ կրօնական և աստ-ւածապաշտական զգացումներու ամբողջական վրայ Guardian անուն մեծ շտրաթերթին գրելով կըսէ. « Մենք Ռեփորմարի կամուսրեանքնուէր զինուորները Պէլճիքան կոչեց, Բոլման պնդացուց և Հայաստանը սրեց »։ Այս մայրաքաղաքի մէջ տեղացի ծանօթներէն շատերը ինչպէս որ նախորդ նամակիս մէջ Լանտանի հպիսկոպոսին համար գրեցի, մասնաւոր փայլմ կը տանին ամենայն փափկութեամբ « ինչո՞ճ Հայաստան » բռնով իրենց խորին ցաւը և համակրութիւնը յայտնելու, չը նայելով որ իրենք ալ այժմ իրենց յատուկ մոմտութները ունին, Մնցեալ կիրակի օրն ալ մեծ ժողովարանի մը մէջ ի պատիւ և ի քովադերութիւն 60 վերաորեայներու՝ ինծի ծանօթ վերոյիշեալ եկեղեցւոյ կղերականներէ մին յիշեց Հայաստանը ու Հ յոց տաւապանքը և ներկայ դանւոյ ժողովարանը։

